

سازمان جهاد کشاورزی استان مازندران
مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی
مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی مازندران

عارضه زبان چوبی (اکتینوباسیلوز) در گاو

نگارندگان:

نصراالله واحدی نوری - حسین فروغی

تهیه و تنظیم:

اداره رسانه های آموزشی

پاییز ۱۳۹۸

مقدمه:

بیماری زبان چوبی که همچنین به آن اکتینوباسیلوز گفته می شود ، یک بیماری شناخته شده در گاوهای بالغ می باشد که بافت های نرم بخش های دهان حیوان را درگیر می نماید.
عامل بیماری، باکتری اکتینوباسیلوس لیگنیریزی می باشد که جزء میکروبهای طبیعی قسمت بالائی دستگاه گوارش نشخوارکنندگان می باشد.

باکتری معمولاً از طریق جراحات و زخم های ایجاد شده در پوست توسط مواد غذایی خشبی مثل تکه های چوب و غلات سخت، وارد مخاط نواحی داخلی دهان حیوان می شود. این بیماری نسبتاً حاد است و ورم در قسمت آسیب دیده، زیر فک و غدد لنفاوی ناحیه مربوطه وجود دارد.

علائم بالینی:

ریزش بزاق بیش از حد، مشکلات در جویدن و بی اشتهائی. بیماری به ندرت به صورت شیوع در چندین حیوان به طور همزمان در گله مشاهده می شود و عمدتاً به صورت تک گیر مشاهده می شود و غالباً در ارتباط با تغییر رژیم غذایی دامها می باشد.

در گاوها، بیماری "زبان چوبی" متداولترین نوع بروز اکتینوباسیلوز است، اما باکتری عامل بیماری می توانند بر روی بافتهای نرم در هر نقطه از دستگاه گوارش (از جمله شکمبه و نگاری) تأثیر بگذارند و ممکن است به عنوان یک بیماری مزمن تا مدت شش ماه دوام بیاورد. اکتینوباسیلوز جلدی را باید از لنفوسارکوم جلدی متمایز نمود.

کنترل و پیشگیری بیماری:

با توجه به اینکه، خودداری از چرا در مراتع با علوفه خشبی امکان پذیر نمی باشد، لذا پوشش گیاهی در این مواقع خطرانی را به همراه دارد. به همین ترتیب، از مصرف سیلوی آلوده به خاک، یونجه یا نی یا علف هرز، برای جلوگیری از خطر آسیب در غشاهای مخاطی در دهان حیوان، خودداری شود.

چرای علوفه زبر می تواند یک عامل خطر برای زبان چوبی باشد زیرا ممکن است باعث ایجاد صدمه در دهان شود. در موارد وقوع انفرادی بیماری در یک گله، بهترین روش برای پیشگیری و کنترل، جداسازی و درمان حیوان در اولین زمان مشاهده علائم است. حیوان تا زمانی که تمام علائم از بین نرود، مجدداً به گله اصلی برگردانده نشود، زیرا منبع بالقوه عفونت برای بقیه دامهای گله است.

درمان زبان چوبی :

زبان چوبی برای حیوان دردناک و پریشان کننده است. درمان زود هنگام زبان چوبی معمولاً موفقیت آمیز است. اما اگر درمان زبان چوبی بیش از دو هفته پس از اولین علائم آغاز شود و حیوان شرایط زیادی را از دست داده باشد، احتمالاً درمان موفقیت کمتری دارد و دام باید ذبح شود.

با این حال، درمان اکتینوباسیلوز جلدی حتی در موارد عفونت طولانی مدت (تا ۶ ماه) نیز موفقیت آمیز بوده است.

اقدامات مناسب در برخورد با اکتینوباسیلوز:

هنگام برخورد با حیوانات مبتلا با زبان چوبی یا شیوع بیماری، خوب است:

- * ابتدا حیواناتی را با علائم دهان (بزاق بیش از حد، مشکل در بلع غذا و غیره...) معاینه نموده و به محض مشکوک بودن این بیماری با یک دامپزشک تماس بگیرید.
- * حیوان را جدا کرده و بلافاصله برای نتایج موفقیت آمیز، دوره درمانی را آغاز کنید.
- * همیشه سعی کنید عامل مستعد کننده (خوراک یا چرا) را شناسایی کرده و بلافاصله آن را از بین ببرید، حتی اگر فقط یک حیوان تحت تأثیر قرار گرفته باشد.
- * اگر مزرعه ای، شیوع مکرر زبان چوبی را تجربه کرده است، توصیه می شود دستورالعمل های لازم برای درمان سریع و کنترل را در یک برنامه بهداشتی حیوانات گنجانید.
- * شناسایی و جلوگیری از مصرف خوراک مستعد یا چرا باید در برنامه تبدیل گنجانده شود.

درمورد شیوع بیماری، شناسایی عوامل ایجاد کننده در دهان حیوانات مبتلا بسیار مهم است. به احتمال زیاد یک منبع خوراک، عامل مساعد کننده است که پس از شناسایی، باید حذف شود. به هرحال، جداسازی حیوانات مبتلا و درمان زودرس بهترین اقدام کنترلی برای جلوگیری از گسترش بیشتر بیماری است.

در صورت بروز شیوع اکتینوباسیلوز جلدی، باید اشیای خشن در محیط (مانند موانع خوراک) برداشته یا اصلاح شوند تا از سائیدگی پوست جلوگیری و اجازه ورود باکتری ها را ندهند.

از آنجا که باکتری های ایجاد کننده بیش از ۵ روز در محیط زیست زنده نمی مانند و در دهان گاو سالم وجود دارد، از بین بردن منبع تغذیه نامناسب برای کنترل بیماری در یک گله کافی است. اگر مشکل همچنان ادامه داشته باشد، مهم است که به دنبال منابع بیشتر عوامل مستعد کننده و از بین بردن آنها باشیم.